

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 10. lipnja 2021.

Analiza presude

Černius i Rinkevičius protiv Litve
br. zahtjeva 73579/17 i 14620/18
presuda

povreda članak 6. – pravo na pošteno suđenje (pravo na pristup sudu)

Propust nacionalnih vlasti da odlučujući o zahtjevu za naknadu troškova postupka provedu test razmjernosti između materijalne koristi ostvarene uspjehom u sporu i visine troškova postupka, predstavlja povredu prava na pristup sudu

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 18. lipnja 2020. godine donio je presudu kojom je utvrdio da je Republika Litva podnositeljima zahtjeva povrijedila pravo na pristup sudu.

Podnositelji zahtjeva su voditelji dvije podružnice istog privatnog trgovačkog društva koje u Litvi i Latviji pruža usluge osiguranja. Državni radni inspektorat proveo je inspekciju u te dvije podružnice i izrekao im upravne kazne, svakoj u iznosu 500,00 eura zbog povrede odredbi radnog zakonodavstva. Podnositelji, zastupani po odvjetničkom društvu osporavali su predmetne odluke pred nadležnim okružnim upravnim sudom. Okružni upravni sud je u predmetima podnositelja ukinuo odluku o kaznama Državnog radnog inspektorata. Takvu odluku potvrdio je i drugostupanjski regionalni sud. Po pravomoćnom završetku postupaka, odvjetničko društvo koje je zastupalo podnositelje ispostavilo im je račune za svoje usluge zastupanja u iznosu od 1.169,00 eura i 837,00 eura koje su podnositelji platili. S obzirom da tijekom postupaka pred upravnim sudom u kojima se odlučivalo o odluci Državnog radnog inspektorata, zakonom nije bila predviđena mogućnost podnošenje zahtjeva za naknadom troškova, podnositelji zahtjeva su nakon pravomoćnog okončanja postupaka pokrenuli nove postupke tražeći naknadu štete u iznosima plaćenih računa za odvjetničke usluge. Ujedno, zbog procesne ekonomije, tražili su spajanje ta dva predmeta. Regionalni upravni sud u Vilniusu odbio je tužbe podnositelja uz obrazloženje da Državni radni inspektorat nije zloupotrijebio svoje ovlasti niti je postupao nemarno ili ishitreno pri izricanju kazni podnositeljima. Kako postupanje državnog inspektorata nije bilo nezakonito, utvrdio je da država nije bila odgovorna za štetu. Ove presude potvrdio je i Vrhovni upravni sud ističući da odgovornost države za štetu može nastati jedino u slučaju nezakonitog postupanja državnih službenika.

Podnositelji zahtjeva prigovorili su pred Europskim sudom da su nakon uspjeha u sporu bili u lošijoj financijskoj situaciji nego prije osporavanja upravne kazne pozivajući se na članak 13. Konvencije te članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kao gospodar karakterizacije koja se u pravu daje činjenicama predmeta Europski sud smatrao je da zahtjeve podnositelja treba ispitati temeljem članka 6. Konvencije.

Europski sud uputio je na već utvrđena opća načela o pravu na pristup sudu koje se jamči člankom 6. stavkom 1. Konvencije. Svatko ima pravo pokrenuti postupak pred sudom vezano uz svoje građanskopravne obveze i zahtjeve. No predmetno pravo, iako inherentno pravu na pošteno suđenje, nije neograničeno jer države uživaju određeni stupanj slobode procjene i načina uređenja prava na pristup sudu. Ipak, konačna odluka o primjerenosti ograničenja prava na pristup sudu pripada Europskom sudu koji ocjenjuje dovode li odluke o ograničenjima prava na pristup sudu do rezultata koji su u skladu s Konvencijom. ([Lupeni grkokatoličke župe i drugi protiv Rumunjske](#) [VV], stavci 84.-89.).

Kako bi ocijenio je li ograničenje prava na pristup sudu u skladu s Konvencijom, Europski sud u svakom pojedinom predmetu ispituje sljedeće: a) je li primijenjenim ograničenjem prava na pristup sudu bila narušena sama biti prava, b) teži li ograničenje legitimnom cilju, te c) postoji li razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji ostvariti ([Mihajlović protiv Hrvatske](#), stavak 41.).

a) Je li postojalo ograničenje prava na pristup sudu?

Iako u predmetu nije sporno da su podnositelji mogli pokrenuti postupak pred nadležnim sudovima, to ne potvrđuje da nije postojalo ograničenje koje bi narušilo samu bit prava na pristup sudu. Naime, podnositelji nisu odlučili pokrenuti postupke pred nadležnim sudovima zbog akademske rasprave nego da postignu željeni rezultat te da nakon provedenog postupka budu u boljoj poziciji nego što su bili prije pokretanja istog. Stoga, iako su podnositelji imali pristup sudu, činjenica da nisu mogli naplatiti svoje troškove svakako predstavlja ograničenje predmetnog prava.

b) Je li ograničenje težilo legitimnom cilju?

U kontekstu postojanja legitimnog cilja, Europski sud je istaknuo da sukladno utvrđenoj sudskoj praksi ([Jahn i drugi protiv Njemačke](#) [VV], stavak 91.) smanjenje potrošnje države predstavlja pitanje od javnog interesa. Posljedično, ograničenje isplate troškova strankama u upravnim postupcima učinjeno zbog smanjenja potrošnje države prihvatljiva je Europskom sudu kao valjan legitimni cilj.

c) Je li ograničenje bilo razmjerno legitimnom cilju kojem se teži?

Razmatrajući razmjernost ograničenja prava, Europski sud je posebnu pozornost posvetio pravnoj argumentaciji nacionalnih sudova da odgovornost države za štetu može nastati jedino u slučaju nezakonitog postupanja državnih službenika. Ne prejudicirajući primarnu ulogu nacionalnih sudova u tumačenju i primjeni nacionalnog prava, Europski sud je istaknuo kako je u Litvi pravo na naknadu troškova regulirano u više pravnih izvora. Pravo na naknadu troškova možda nije izričito propisano primijenjenim Zakonom o prekršajnom upravnom pravu, no drugi izvori koji uključuju Ustav, Zakon o parničnom postupku, Zakon o upravnom postupku te sudska praksa, pozivaju se na pravni princip da „gubitnik plaća“ te da greške državnih vlasti ne mogu snositi pojedinci. Stoga, Europski sud nije prihvatio činjenicu da su se odluke upravnih sudova u predmetima podnositelja temeljile isključivo na njihovom tumačenju važećeg zakonodavstva bez provođenja analize proporcionalnosti visine troškova postupka s materijalnom koristi koju su podnositelji ostvarili time što im je ukinuta novčana kazna. Naime, troškovi postupaka višestruko su premašivali kazne koje su inicijalno odmjerene podnositeljima te su se podnositelji zapravo po završetku postupaka našli u nepovoljnijoj poziciji nego prije osporavanja odluka Državnog radnog inspektorata. Konačno, uzimajući u obzir i ponašanje

podnositelja, koji su zahtjevom za spajanje postupaka nastojali smanjiti ukupne troškove te činjenicu da su troškovi zastupanja bili odmjereni u skladu s Preporukom Ministarstva pravosuđa, Europski sud je utvrdio da je podnositeljima nametnut prekomjeren pojedinačan teret koji nije bio proporcionalan legitimnom cilju.

Stoga je Sud jednoglasno zaključio da je u specifičnim okolnostima ovog predmeta, odbijanje zahtjeva podnositelja za naknadom troškova neovisno o iznosu tih troškova, predstavljalo povredu prava na pristup sudu zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositeljima dosudio pravednu naknadu imovinske štete u iznosu od 1.169,00 eura prvom podnositelju, te 836,00 eura drugom podnositelju. Dodatno, obojici podnositelja Europski sud dosudio je još 1.000,00 eura neimovinske štete te 907,00 eura odnosno 282,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2021. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava